

- Sagarda, N. I. (2004). *Lekcii po patologii. I–IV veka [Lectures on pathology. I – IV centuries]*. Moskva: Izdatelskii Sovet Russkoi Pravoslavnoi Tserkvi [in Russian].
- Sagarda, N. I. (1904). Kharakternye osobennosti v raskrytii i izlozhenii sv. Apostolom Ioannom khristianskogo ucheniia [Characteristic features in the disclosure and presentation of St. Apostle John Christian doctrine]. *Khristianskoe chtenie [Christian readings]*, 6, 848-856 [in Russian].
- Chalenko, I. Ia. (1913). Blizhaishie zadachi khristianskoi apoletiki pri issledovanii voprosa ob istoricheskom proiskhozhdenii khristianstva i khristianskoi morali [Immediate tasks of Christian apoletics in the study of the historical origin of Christianity and Christian morality]. *Khristianskie chteniia [Christian readings]*, 7-8, 944-954 [in Russian].
- Chalenko, I. Ia. (1912). Osnovnye cherty moralno-psikhologicheskogo tipa khristianina po novozavetnomu ucheniiu [The main features of the moral-psychological type of a Christian according to the New Testament teaching]. *Khristianskie chteniia [Christian readings]*, 6, 717-741 [in Russian].

MIROSHNICHENKO V.

Poltava Institute of Business «ISTU», Ukraine

RELIGIOUS-PEDAGOGICAL IDEAS OF EDUCATION IN THE WORKS OF TEACHERS OF POLTAVA INSTITUTE OF PUBLIC EDUCATION

The article presents a conceptual analysis of religious-pedagogical ideas of education, presented in the creative heritage of teachers of Poltava Institute of Public Education, and identifies three directions in the study of this issue: church-patristic (Sagarda M.I.), philosophical-religious (Chalenko I.Y.) and the historical-Christian (Parkhomenko V.O).

It is established that a representative of the church-patristic direction recognized the undisputed authority of the "Fathers of the Church" by reverend John the Theologian, St. John Chrysostom, Irenaeus of Lyons, St. Basil the Great and St. Gregory the Wonderworker in the education of the younger generation. In addition, it is proved that the positive result of the acquisition of Christian virtues by a pupil can be ensured by the fulfillment of the following requirements: there must be spiritual inner affinity between the tutor and the pupil, unobstructed communication, a perfect expression of which is love, and systematic study of theological literature due to which it is possible to understand religious doctrine, and subsequently embrace Christian virtues.

It was determined that in the religious-pedagogical plane the central issue of the study was the category "Christian morality", which according to the representative of the direction did not actually feel the influence of the ethics of Greco-Roman moral philosophers. The most characteristic features of the "educational ideal" - the true Christian, as a moral and psychological type, namely self-affirmation, activity and moral virtues, corresponding to the heart-willed type, have been established. It is stated that for the representatives of the historical-Christian direction the main thesis was the historical value of the new religion for the further civilization progress. It follows that Christianity was considered not so much a "religion of teachings" but as a necessary prerequisite that brought Byzantine educational and upbringing heritage and Bulgarian-Slavic writing into Old Russian pedagogy.

Keywords: *Christianity; upbringing; Poltava Institute of Public Education; moral and psychological type of Christian; educational ideal*

Стаття надійшла до редакції 14.04.2019 р.

УДК 378.015.31:338.48

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.23.183241>

ЮРІЙ МОРОЗ

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

АКСІОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИХОВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Стаття розкриває проблеми прилучення сучасної студентської молоді до культурних форм рекреації і як один із засобів активізації цього процесу презентує виховання у юнаків та дівчат рекреаційної культури. Ціннісні (аксіологічні) засади цього виховання розглядаються як одна з важливих умов його ефективності.

Ключові слова: вища школа; студентська молодь; рекреація; рекреаційна культура; рекреаційний ефект; дозвілля; відпочинок; виховання; здоров'яж суспільні цінності; особистісні цінності

Актуальність проблеми. Рівень культури суспільства, а разом із тим – і загальний рівень його життя та перспективи подальшого розвитку досить чітко простежуються в ході аналізу рекреаційної діяльності його членів, і насамперед – молоді.

У сучасному світі «туризм і рекреація як соціально-економічні явища світового масштабу перетворились на важливий стимулюючий чинник регіонального розвитку. Вони створюють реальні передумови для стабілізації економічних процесів, поліпшення соціальної складової, збереження довкілля

та відновлення культурної спадщини не лише країн в цілому, а й адміністративних одиниць в їх складі» (Щепанський, & Ступарь, 2012, с. 170).

Водночас, з точки зору сучасних дослідників, «рекреація – це не тільки відпочинок. Вона служить своєрідним «запобіжним клапаном» живого організму, це природна захисна функція людського організму і одночасно захисна реакція соціуму. Вона дозволяє зберегти генофонд людства, і, перш за все етнічний генофонд» (Гребенник, 2015, с. 107).

Тож виховання рекреаційної культури молоді розглядаємо як важливе педагогічне завдання, і насамперед – у закладах вищої освіти, які готують вітчизняну інтелігенцію, найбільш свідому і прогресивну частину українського суспільства.

Аналіз публікацій, на які спирається автор у своєму дослідженні. Рекреація є досить новим поняттям як у науковому, так і в побутовому українському лексиконі, проте привертає нині увагу численних дослідників завдяки тому, що торкається водночас проблем цивілізованого природокористування (Н. Аніпко, Н. Андрусак, Г. Гребенник, К. Кілінська, Н. Коновалова та ін.), туризму та туристичного бізнесу (В. Биркович, Н. Іванченко, Ю. Ступарь, О. Топчієв, О. Угоднікова, Н. Фоменко, Е. Щепанський, С. Харічков та ін.), спорту (О. Ажиппо, А. Бондар, К. Мулик, М. Ячнюк та ін.), здоров'язбереження (О. Корносенко, І. Кулік, Є. Приступа, Т. Ротерс та ін.) та, врешті, соціальних і психолого-педагогічних засад формування особистості, здатної розумно структурувати свій час та перебувати в гармонії з природою і суспільними нормами життєорганізації (Ю. Бабенко, Т. Денисовець, Т. Круцевич, В. Маслово, Н. Олійник, О. Чеботарьова та ін.).

Студентська молодь як соціальна та вікова група привертає увагу дослідників у галузі рекреації у зв'язку з практично всіма переліченими вище дослідницькими напрямками. Проте виховання її рекреаційної культури на аксіологічних засадах розглянуте сьогодні досить узагальнено і потребує конкретизації в контексті сучасних реалій, що й зумовило **мету** нашої статті.

Виклад основного матеріалу. Серед розмаїття підходів і визначень, що стосуються рекреації в її галузевому осмисленні, вважаємо важливим визначити гуманітарну сутність рекреації як «діяльність людини, що спрямовується на відновлення її фізичних і психічних сил, на розвиток особистості й не пов'язується з виконанням трудових обов'язків і задоволенням побутових потреб» (Приступа, Жданова, & Линець, 2010, с. 10).

Людина як біопсихічний феномен має обмежені ресурси для ефективної життєорганізації в особистісному і соціальному сенсі. Допомогти їй якомога довше достатньою мірою зберігати і поновлювати ці ресурси – обов'язок кожного цивілізованого суспільства, проте сама вона також повинна володіти культурою рекреаційної діяльності (або ж рекреаційною культурою) як саморегулятивним механізмом.

Проблему рекреаційної культури особистості слід сьогодні розглядати в широкому середовищному контексті, оскільки сама людина як окремий індивід не лише перебуває під його впливом, а й набуває в цьому контексті все більш масштабного, багато в чому визначального значення. Сучасний період розвитку людства характеризується дедалі помітнішим зростанням можливостей практично кожної особистості як суб'єкта впливу на власне і чуже життя, на суспільство в його певних підструктурах тощо. Наприкінці другого десятиліття XXI століття цьому дедалі істотніше сприяють, зокрема, такі чинники, що на них мають звернути увагу педагога:

- зростання можливостей для здобуття інформації в найрізноманітніших сферах, розширення горизонтів життєтворчої діяльності в її стратегічному і тактичному представленні, і водночас широкого обміну думками, враженнями, оцінками судженнями з можливістю їхнього некритичного сприйняття;

- особиста мобільність, що забезпечується як на технічному рівні (доступність широкого асортименту транспортних послуг, дистанційні контакти з надавачами та іншими споживачами рекреаційних послуг, спроможність проектувати та реалізувати різноманітні варіанти рекреаційних дій тощо), так і завдяки соціальним, академічним програмам, громадським проектам, можливості цільових фінансових накопичень та ін.;

- поява і поширення в суспільстві продуктів «індустрії розваг» як конструктивного, так і деструктивного характеру;

- лібералізація стосунків на всіх рівнях особистісних та ділових взаємозв'язків, зміщення акцентів із контролю на самоконтроль та саморегуляцію, відхід освітніх закладів (насамперед, ЗВО) від жорсткої регламентації форм організації дозвілля та відпочинку тих, хто навчається;

- формування і відкрите обговорення з соціально-ціннісних позицій уявлень про суспільно схвалювану рекреативну діяльність та способи її здійснення, характерне для різних суспільних та вікових груп (зокрема, в соціальних мережах, засобами реклами тощо), застосування відвертого та прихованого навіювання, що впливає на потребнісно-мотиваційну сферу людини.

Студентському віку властиве розширення можливостей для свободи вибору, що поєднується із переоцінкою сформованих раніше цінностей, зміною поглядів на ті чи інші форми поведінки, їхню вагомість у структурі власних життєвих сценаріїв. Продовжується аксіогенез особистості – «розгортання її суб'єктних здатностей у цілісній ситуації буття, що обіймає індивідний, власне суб'єктний, соціально-особистісний, індивідуальний та універсальний виміри з прогресивним ускладненням ціннісно-духовних прагнень людини» (Помиткіна, 2013, с. 123). На цьому тлі рекреаційна культура виступає двояко: як дієве втілення особистісних цінностей молоді людини та як самостійна цінність, характеристика суб'єкта, що є важливим чинником його позитивного іміджу з точки зору значущих для нього людей та спільнот.

У наукових дослідженнях рекреаційна культура студентства розглядається досить різнобічно: як добровільна рухова активність із використанням фізичних вправ, спрямованих на поліпшення психофізіологічної працездатності; розвага і різнобічне вдосконалення особистості студентів у процесі професійної підготовки; як одна з функцій культури, пов'язана з відновленням людиною своїх духовних сил, оновленням і приведенням у норму свого духовного потенціалу, проведенням своєрідної «профілактики» духовного стану; як результат підтримки і відновлення здоров'я; як феномен загальної культури, що відображає спосіб організації та змістовну наповненість вільного часу з метою всебічного розвитку особистості студента та вираження своєї сутності; як освіченість, фізична підготовленість та удосконалення особистості, відображені у здоровому способі життя (Круцевич, Андреева, Благий, & Садовський, 2018, с. 175). При цьому провідною цінністю в більшості визначень виступає саме здоров'я, збереження і відновлення якого слугує метою рекреаційної діяльності.

Варто враховувати, що зміст поняття «здоров'я» сьогодні розглядається ширше, ніж лише відсутність хвороби, а передбачає також благополуччя фізичне, психічне та соціальне. Отже, рекреаційна культура збагачує людське життя чинниками, що роблять його більш благополучним у фізичному, психічному та соціальному плані.

Водночас низький рівень рекреаційної культури означає, насамперед, не стільки відмову від ідеї збереження і зміцнення здоров'я у всіх його проявах, скільки недооцінку значущості тих обставин, які в своїй сукупності дозволяють людині почуватися здоровою. Причини низького рівня рекреаційної культури пов'язані, на наш погляд, з двома групами чинників. Перша з них стосується неготовності людини до додаткової (необов'язкової) активності й пов'язаних із нею психоемоційної напруженості та дискомфорту, що, в свою чергу, зумовлені як її особистісними якостями (інертність, слабка сила волі, лінощі, нездатність правильно розподіляти час для праці та відпочинку та ін.), так і соціальними чинниками (відсутність рекреаційної культури в найближчого оточення, вплив деструктивних традицій в організації дозволя та відпочинку, насадження псевдоцінностей, яким людина з якихось причин не в змозі опиратися, тощо). Ці чинники умовно назвемо обставинами ментально-середовищними, оскільки вони формуються завдяки прийняттю у суспільстві (а через нього – запозиченим окремою особистістю) поглядам на припустимість/неприпустимість та бажаність/небажаність певних форм поведінки.

Ментальність, менталітет (від лат. mens (mentis) – розум, мислення, душевний склад) «Енциклопедія історії України» (2009) трактує як сукупність соціально-психологічних настанов, автоматизмів та навичок свідомості, які формують способи бачення світу та уявлення людей, що належать до тої або іншої культурної спільноти. Як будь-який соціальний феномен, ментальності історично мінливі, але зміни в них відбуваються дуже повільно, що сприяє закріпленню в свідомості молоді часом тих уявлень, які сучасна наука і прогресивна частина суспільства вважає рудиментарними.

Навіть наближаючись часом до найнижчої межі бажаності, деякі з цих форм поведінки залишаються, однак, для певної групи людей припустимими, оскільки компенсуються можливістю ще більш небажаних форм. Логіка такого підходу простежується, зокрема, у прислів'ях на кшталт: «Чим би дитя не тишилось, аби не плакало», «Пий, та розуму не пропивай», «Хоч горшком назови, тільки в піч не станови» тощо.

Друга група чинників, що зумовлюють низький рівень рекреаційної культури, на нашу думку, пов'язана з окресленими вище ментально-середовищними й певною мірою обґрунтовує їхню наявність. Назвемо їх чинниками невідомої цінності, оскільки вони беруть початок від нездатності людини усвідомити справжню значущість того чи іншого феномена для підвищення якості свого життя. Чинники невідомої цінності властиві особистості, чий життєві орієнтири були надмірно прагматичними чи навіть меркантильними, далекими від естетичних ідеалів та усвідомлення цінності таких явищ міжособистісної взаємодії, як приязнь, альтруїзм, повага, дружба, любов тощо.

Отже, для виховання рекреаційної культури сучасного студента необхідно забезпечити у вищій школі низку умов, здатних нівелювати вплив зазначених чинників на його особистість. Це, насамперед, створення у ЗВО середовища, де студент отримує як можливість для систематичної й ефективної рекреаційної діяльності, так і потужні стимули щодо її здійснення. Важливо, щоб ця діяльність була достатньо різноманітною, варіативною, вміло організованою, аби мати в підсумку для кожної людини значний рекреаційний ефект, коли вона «відчуває бадьорість і задоволення від відпочинку, оскільки організм досяг необхідного рівня енергообміну із середовищем унаслідок фізіологічного й психологічного оздоровлення, досягнення душевної рівноваги. Людина, котра переживає рекреаційний ефект, перебуває в стані психофізіологічного комфорту, у неї з'являється відчуття збалансованості емоційних і соціокультурних самооцінок, вона готова до нових навантажень» (Ячнюк, 2012, с. 210). Отже, досвід досягнення рекреаційного ефекту дозволяє студентові уникати стану інертності, самозанурення, деструктивних переживань, що в багатьох випадках є характерними для дезадаптованої, втомленої, пригніченої невдачами молоді людини.

Проте дослідники відзначають як поширене явище в українських ЗВО «невідповідність рекреаційної діяльності сучасних студентів її потенційним можливостям, що зумовлено відсутністю рекреаційних програм, проектів у вищих навчальних закладах, недостатньою залученістю молоді до різних видів і форм дозвілля; неналежною професійною підготовкою та відсутністю мотивації педагогів до її організації та проведення; відсутність партнерської співпраці між вищими навчальними закладами та дозвілєвими установами в його організації і проведенні» (Круцевич, Андреева, Благий & Садовський, 2018, с. 178). Усе це сповільнює виховання рекреаційної культури студента, стає на заваді його систематичному залученню до

рекреаційної діяльності, але усунення перелічених вище обставин потребує залучення додаткових ресурсів, які в сучасних українських ЗВО досить обмежені (насамперед фінансових, матеріальних, часових, кадрових).

На наш погляд, у роботі зі студентською молоддю сьогодні слід приділяти значну увагу усуненню чинника непізнаної цінності. Досягнення рекреаційного ефекту вже саме по собі передбачає усвідомлення студентом ціннісного сенсу переживання тих чи інших емоцій, їхнього впливу на подальше самопочуття. Джерелом таких емоцій може бути не лише власна активна діяльність, а й співпереживання іншим людям (наприклад, при перегляді фільму чи спектаклю), вболівання за них, як ми це бачимо під час спортивних змагань, навіть спостереження за виявами позитивних емоцій під час святкових заходів, масових гулянь та ін. Інтепріорізація суспільних цінностей, переростання їх у особистісні, що відбувається при цьому, є процесом, що істотно збагачує внутрішній світ людини як за результатом, так і завдяки набутому в ході нього інтелектуально-емоційному досвіду.

Ціннісне ставлення студентів до рекреаційної діяльності формується навіть у процесі освоєння фізичного простору закладу освіти, що також повинна враховувати адміністрація. Естетичне оформлення інтер'єру не лише навчальних, а й інших приміщень, оснащення коридорів та зовнішньої території як зон для відпочинку та спілкування, розміщення тут мистецьких витворів, статичних та динамічних джерел інформації, наявність доступних спортивних майданчиків тощо сприяє реалізації прямих і непрямих виховних впливів, результатом яких має бути зростання кількості значущих для студента об'єктів дійсності, а відтак – і способів задоволення своїх рекреаційних потреб у прийнятному культурному діапазоні, забезпечення довготривалого фізичного, психічного, соціального благополуччя.

Висновки та напрями подальших досліджень. Рекреаційна культура студента – це водночас продукт як виховання, так і самовиховання. Подолання інертності, спокуси деструктивного задоволення, схильності до безплідних переживань втоми та негативних емоцій тощо повинні усвідомлюватися молодою людиною як етапи шляху до високої якості власного життя і сьогодні, і в майбутньому. Завдання вищої школи в цьому аспекті – створення не лише умов для рекреаційної діяльності студентів, а й передумов, що забезпечують її мотивацію на ціннісних засадах.

У подальшому має сенс більш глибоке дослідження впливу сучасних форм міжособистісної комунікації як особистісної цінності на рекреативну активність студентської молоді та способи її вияву.

Список використаних джерел

- Гребенник, Г. В. (2015). Напрями підвищення ефективності використання рекреаційного потенціалу землекористування територій національних природних парків. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*, 1, 107-114.
- Круцевич, Т. Ю., Андреева, О. В., Благій, О. Л., & Садовський, О. О. (2018). Проблема формування рекреаційної культури студентської молоді в умовах активного дозвілля. *Young Scientist*, 4.2 (56.2), 176-179.
- Помиткіна, Л. В. (2013). *Психологія прийняття особистістю стратегічних життєвих рішень*: монографія. Київ: Кафедра.
- Щепанський, Е. В., & Ступарь, Ю. В. (2012). Теоретичні основи розвитку туристично-рекреаційного комплексу регіону. *Наука й економіка*, 2 (26), 170-174.
- Приступа, Є. Н., Жданова, О. М., & Линець, М. М. [та ін.]. (2010). *Фізична рекреація*: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту. Львів: ЛДУФК.
- Ячнюк, М. (2012). Теоретичні основи залучення студентської молоді до рекреаційної діяльності. *Physical education, sports and health culture in modern society*, 2 (18), 210-212.

References

- Hrebennyk, H. V. (2015). Napriamy pidvyshchennia efektyvnosti vykorystannia rekreatsiinoho potentsialu zemlekorystuvannia terytorii natsionalnykh pryrodnykh parkiv [Directions to increase the efficiency of utilizing the recreational potential of land use of the territories of national nature parks]. *Zemleustrii, kadastr i monitorynh zemel [Land management, cadastre and land monitoring]*, 1, 107-114 [in Ukrainian].
- Krutsevych, T. Yu., Andriieva, O. V., Blahii, O. L., & Sadovskiy, O. O. (2018). Problema formuvannia rekreatsiinoy kultury studentskoi molodi v umovakh aktyvnoho dozvillia [The problem of formation of recreational culture of student youth in the conditions of active leisure]. *Young Scientist*, 4.2 (56.2), 176-179 [in Ukrainian].
- Pomytkina, L. V. (2013). *Psykhohihiia pryiniattia osobystisti stratehichnykh zhyttievyykh rishen* [The psychology of strategic decision-making by personality]: monohrafiia. Kyiv: Kafedra [in Ukrainian].
- Shchepanskyi, E. V., & Stupar, Yu. V. (2012). Teoretychni osnovy rozvytku turystychno-rekreatsiinoho kompleksu rehionu [Theoretical bases of development of tourist and recreational complex of region]. *Nauka y ekonomika [Science and economics]*, 2 (26), 170-174 [in Ukrainian].
- Prystupa, Ye. N., Zhdanova, O. M., & Lynets, M. M. [ta in.]. (2010). *Fizychna rekreatsiia* [Physical recreation]: navch. posib. dlia stud. vyshch. navch. zakl. fiz. vykhovannia i sportu. Lviv: LDUFK [in Ukrainian].
- Yachniuk, M. (2012). Teoretychni osnovy zaluchennia studentskoi molodi do rekreatsiinoy diialnosti [Theoretical bases of student involvement in recreational activities]. *Physical education, sports and health culture in modern society*, 2 (18), 210-212 [in Ukrainian].

MOROZ YU.

Yuri Kondratyuk National Technical University, Poltava, Ukraine

AXIOLOGICAL ASPECTS OF EDUCATION OF RECREATIONAL CULTURE OF STUDENT YOUTH

The article reveals the problems of attracting modern student youth to the cultural forms of leisure organization and presents the education of young people and girls of recreational culture as one of the means of activating this process.

Recreational student culture is seen as voluntary physical activity using physical exercises aimed at improving psycho-physiological performance; entertainment and versatile improvement of students' personality in the process of vocational training; as one of the functions of culture related to the restoration of one's spiritual powers, the renewal and the restoration of one's spiritual potential, and the like. Health is the leading value in most definitions, the preservation and restoration of which serves the purpose of recreational activity.

The author analyzes two groups of factors of low recreational culture of the modern Ukrainian student (mental-environmental and factor of unrecognized value) and outlines ways of its upbringing on value basis.

Keywords: *high school, student youth; recreation; recreational culture; recreational effect; leisure; recreation, education; health; social values; personal values*

Стаття надійшла до редакції 12.04.2019 р.

УДК 378.011.3-051

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.23.183242>

НІНА ПИВОВАР

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

ДІАГНОСТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО ІДЕАЛУ В СИСТЕМІ ДОПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

У статті розглядаються можливість визначення та практичної інтерпретації рівня сформованості професійного ідеалу майбутнього вчителя як головного мотиву самовдосконалення у різних системах допрофесійної підготовки.

Ключові слова: професійний ідеал; допрофесійна підготовка вчителя; професійна спрямованість студентів; математична модель професійного ідеалу

Постановка проблеми. Сьогодні в освіті назрівають нові глобальні зміни, для їх реалізації однією з передумов є боротьба за талановитого й креативного студента педагогічного навчального закладу, хоча практика діяльності вищої педагогічної школи в останні роки досить часто вказує на те, що відбір абітурієнтів у ЗВО носить випадковий характер, а прийняті критерії не забезпечують у них виявлення схильностей та здібностей до педагогічної діяльності. Тому вважаємо доречним у нових суспільно-політичних умовах проаналізувати успішний досвід ПНПУ імені В. Г. Короленка у 80-х роках минулого століття у рамках реалізації Цільової комплексної програми «Вчитель», де пропонувався відбір абітурієнтів у педагогічні навчальні заклади здійснювати шляхом ранньої підготовки учнів через включення їх у діяльність із реальним педагогічним змістом. Цей досвід базується на глибокому вивченні та всебічному врахуванні психологічних засад професійної підготовки вчителя, а отже, заслуговує на увагу, аналіз із оновлених позицій та модернізацію у зв'язку з новими історичними умовами і побудовою Нової української школи.

Аналіз досліджень і публікацій, на які спирається автор. Аналіз відповідних наукових джерел, сучасної системи формування професійних орієнтацій школярів показує, що робота у цій галузі проводилася вже давно. Про це свідчать дані дослідження А.М. Баскакова, В.Б. Бондаревського, Л.Г. Борисової, І.А. Вельковської, М.Д. Конаєва, С.П. Крягжде, В.Ф. Сахарова, В.О. Сластьоніна. У 80-х роках ХХ ст. активізувалась робота щодо втілення довготривалих форм роботи з майбутніми абітурієнтами, зокрема: школи юних педагогів, факультативи майбутніх учителів та ін., випускники яких швидше й легше за інших адаптувалися до навчання у ВНЗ. Аналіз праць вітчизняних та зарубіжних учених (Ю.К. Васильєва, М.М. Заброцького, М.С. Горностая, Л.А. Михашенка, І.Л. Кобзаря, Є.І. Ромашкової, В.І. Чаполєва) дозволив визначити коло завдань, що стоять перед системою допрофесійної підготовки, а також сформулювати основні вимоги до різних форм роботи зі школярами з метою професійно-педагогічної орієнтації та ознайомлення їх із специфікою педагогічної діяльності і принципами організації. Знайомство з роботами різних авторів (В.В. Анісімова, Н.П. Волкової, Т.А. Горюнова, П.А. Жильцова, Л.Д. Денисяко, Т. Дербішалієва, Л.А. Бойко, Л.А. Ковальової, З.Г. Сазонової, Я.Ф. Райца, А.С. Адамчика, В.Н. Кухарева, С.В. Красєвої, А.Л. Михашенка та ін.) дозволило виявити цікаві й результативні